

MERWEDE LAB

Ontmoeten in de buitenruimte

Uitwerking binnentuin voor Blok 11

In samenwerking met: Burobol en De Omgevingspsycholoog

Social Design

COLOFON

Eerste druk

In opdracht van het Merwede LAB,
uitgevoerd door/in samenwerking met
Burobol en De Omgevingspsycholoog

Merwede LAB brengt impactvolle, praktisch
toepasbare, duurzame innovaties en
interventies op het vlak van duurzame
energie, circulair bouwen, social design,
gezond stedelijk leven in het planproces
van Merwede.

© Merwede LAB

Inhoudelijke vragen of opmerkingen?
Neem contact op via: info@burobol.nl

We hebben ons best gedaan om van alle foto's
en afbeeldingen de oorspronkelijke eigenaar te
achterhalen. Mocht u van mening zijn dat een foto
of afbeelding onterecht zonder toestemming is
opgenomen verzoeken wij u contact op te nemen
met de auteur.

Vormgeving: Studio Flauwer

Disclaimer: Dit naslagwerk dient ter inspiratie voor het verleggen van de lat in Merwede. Uitkomsten van het Merwede LAB zijn nooit automatisch aanvullende eisen of toetsingskaders. Alleen als expliciet in het Eigenarencollectief het besluit wordt genomen, kan de lat verlegd worden.

Mede mogelijk gemaakt door:

Het eigenarencollectief:

Gemeente Utrecht, Janssen de Jong,
BPD | Bouwfonds Gebiedsontwikkeling,
Synchroon, Boelens de Gruyter, G&S, AM,
Greystar, Roundhill Capital, Lingotto en
3T Vastgoed.

EFRO React EU en Kansen voor West II

EUROPESE UNIE
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
*Mede gefinancierd in het kader van de respons
van de Unie op de COVID-19-pandemie.*

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
TYPEN ONTMOETINGS- EN VERBLIJFSPLEKKEN	7
ONTMOETEN	13
KENMERKEN	15
ACTIVITEITEN	18
ONDERBOUWING	21
AANSCHERPINGEN	43
AANBEVELINGEN	53

**“DE GROENE BINNENTUIN MET
HET LINT DER ONTMOETINGEN,
ZIT, LIG, STA, SPEEL EN VERBLIJF
ZOALS JIJ DAT WENST”**

VOORWOORD

Beste betrokkene bij Merwede,

Het Merwede LAB brengt impactvolle, praktisch toepasbare, duurzame innovaties en interventies op het vlak van duurzame energie, circulair bouwen, social design, gezond stedelijk leven in het planontwikkelingsproces van Merwede.

Greystar ontwikkelt Blok 11 met extra aandacht voor gemeenschapsopbouw onder bewoners. Burobol heeft de handschoen opgepakt om dit speerpunt te versterken in de binnentuin. Samen met De Omgevingspsycholoog, en in opdracht van het Merwede LAB, hebben zij de binnentuin zo ontworpen dat het ontmoeting stimuleert. Dit naslagwerk geeft een uitwerking en onderbouwing van de gebruikte ontwerp-maatregelen.

Merwede is een unieke stadswijk. Niet alleen vanwege de stapeling van ambities, maar ook vanwege de hoge dichtheid. Deze dichtheid resulteert in een intensief gebruik van de ruimte en daarmee een uitdaging op het gebied van social design. Want hoe zorgen we ervoor dat Merwede, ondanks de veelheid aan gebruikers, aanvoelt als een prettig en leefbaar thuis?

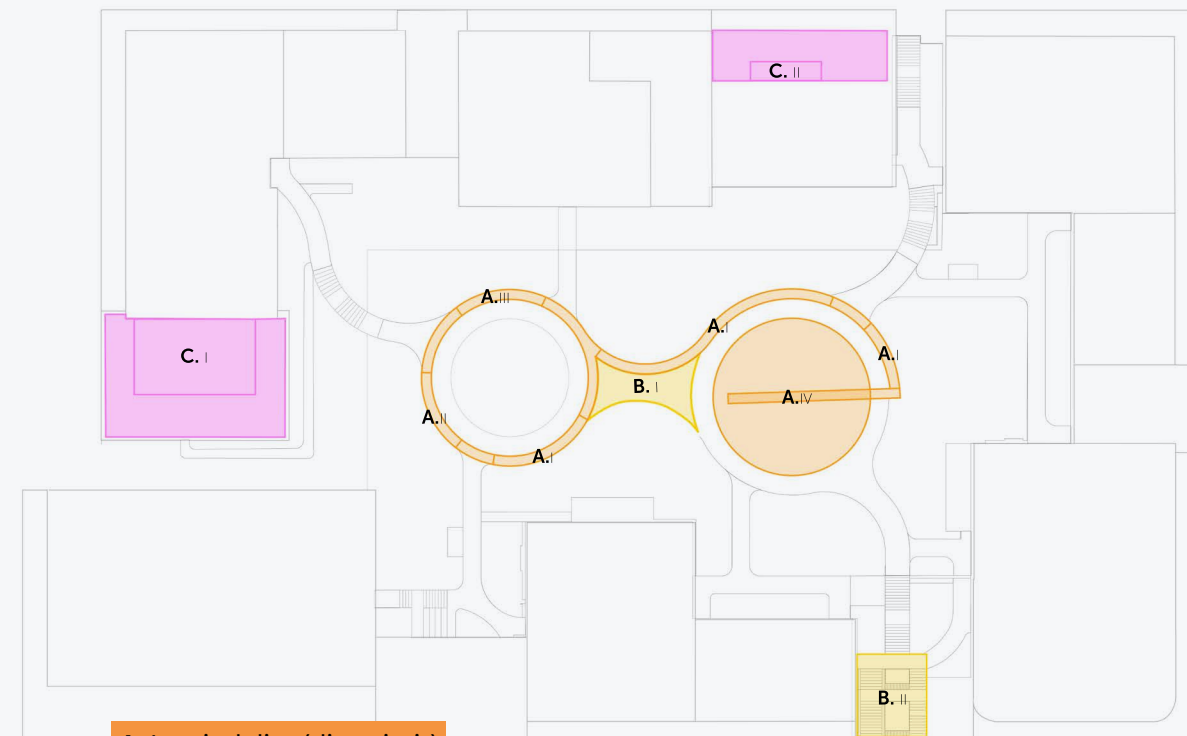
De binnentuinen van Merwede zijn daarbij een belangrijk aandachtspunt. Merwede bestaat uit verschillende bouwblokken met elk een eigen binnentuin. Deze semi-publieke binnentuinen functioneren als gedeelde tuin voor de bewoners en zijn overdag ook open voor andere gebruikers.

Hartelijke groet,
Mirjam Schmüll | Programmamanager Merwede LAB

Met dank aan Greystar, Burobol en De Omgevingspsycholoog

TYPEN ONTMOETINGS- EN VERBLIJESPLEKKEN

TYPEN ONTMOETINGS- EN VERBLIJFSPLEKKEN

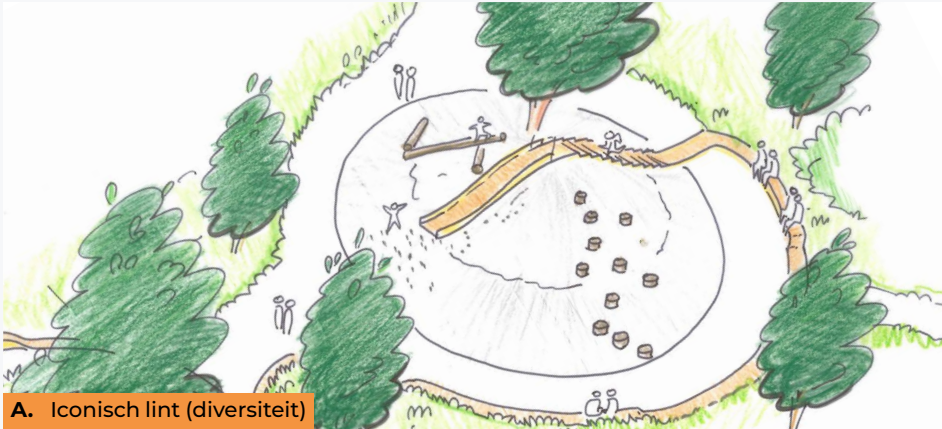

A. Iconisch lint (diversiteit)

B. Ontmoetingskruisingen (openlijk in/aan loop)

C. Zicht- en uitzichtlocatie (verbinding)

TYPEN ONTMOETINGS- EN VERBLIJFSPLEKKEN

A. Iconisch lint (diversiteit)

B. Ontmoetingskruispunten (openlijk in/aan loop)

C. Zicht- en uitzichtlocaties (verbinding)

**ONTMOETEN,
KENMERKEN
& ACTIVITEITEN**

ONTMOETEN

Het fenomeen ontmoeten in de fysieke omgeving – sociale interactie tussen twee of meer personen – kent vele vormen. Bijvoorbeeld een kort knikje bij een toevallige ontmoeting op straat of een diepgaand en langdurig gesprek dat volgt uit een afspraak om op een bankje koffie te gaan drinken.

Door ontwerpkeuzes te maken die de verschillende kenmerken van en activiteiten bij ontmoeten faciliteren, kan de fysieke omgeving een breed palet aan typen ontmoetingen stimuleren. Dit maakt de fysieke omgeving aantrekkelijk voor verschillende (groepen) mensen om te gebruiken voor ontmoeten. Mensen verschillen namelijk in hun voorkeuren, bijvoorbeeld door hun persoonlijkheid, fysieke mogelijkheden, gezinssamenstelling of culturele achtergrond. Kennis van kenmerken van en activiteiten bij ontmoeten helpt bij het maken van die ontwerpkeuzes. Op de volgende pagina staat een overzicht van kenmerken van en activiteiten bij ontmoeten. Deze is opgesteld op basis van een korte literatuurstudie naar onderzoeken gepubliceerd in wetenschappelijke journals. De categorisering in kenmerken en activiteiten wordt in verschillende studies gebruikt om een onderscheid in verschillende aspecten van ontmoeten aan te brengen, waardoor een beter begrip van ontmoeten ontstaat.

In sommige gevallen is de categorisering aangevuld op basis van algemene omgevingspsychologische kennis. Per kenmerk en activiteit is door De Omgevingspsycholoog beschreven welke ruimtelijke behoeften en factoren hiermee verbonden zijn. Dit is gedaan op basis van meer algemene omgevingspsychologische kennis en kan worden opgevat als een expert judgement.

Het doel van de categorisering is verschillende soorten ruimtelijke behoeften en factoren identificeren. Daarom zit er tussen de categorieën overlap. Om de opsomming overzichtelijk te houden, is daarbij per kenmerk en activiteit gefocust op de factoren die onderscheidend zijn voor de genoemde categorie. Voor sommige factoren die van toepassing zijn op veel kenmerken, betekent dit dat ze niet overal benoemd staan waar ze ook van toepassing zijn. Een voorbeeld hiervan is beschutting tegen regen en wind, deze is voor veel kenmerken en activiteiten van toepassing, maar staat niet overal benoemd.

De opsomming is met zorg samengesteld, maar is door de beperkte omvang van de literatuurstudie niet uitputtend. Het is waarschijnlijk dat er nog meer kenmerken en activiteiten te benoemen zijn, die niet in het overzicht staan. Beschouw deze opsomming daarom als een aanzet tot een breder inzicht in ontmoeten en discussie daarover. Door vanuit behoeften van eindgebruikers te redeneren, kunnen nog meer kenmerken en activiteiten benoemd worden.

KENMERKEN

- **Zitten:** zitplek, schoon zit- en rugvlak, ergonomische en comfortabele zitting, rugdekking, zicht op toegang tot zitting, ruimte rondom zitplek om (tijdelijk) spullen te plaatsen, variatie in zon & schaduw, beschutting tegen weer en wind, stevig grondoppervlak waar geen plassen water ontstaan, optie zitten op hoogte (niveau barkruk)
- **Staan:** voorzieningen om tegenaan of op te leunen, oppervlaktes op hoogte om iets op te leggen, stevig grondoppervlak waar geen plassen water ontstaan, rugdekking, variatie in zon & schaduw, beschutting tegen weer en wind
- **Liggen:** schoon, droog en egaal ligoppervlak, toestemming om oppervlak te betreden (bijvoorbeeld bij een grasveld), afzondering van (voet)paden (niet te dichtbij), eventueel faciliteren van liggen met voorzieningen zoals ligbanken, variatie in zon & schaduw
- **Publieke afzondering:** (zit)plaats voor één persoon, verdedigbaar (mogelijkheid eigen spullen neer te zetten of leggen), symbolische barrière, leuningen, afzondering van nabije voetpaden, rugdekking, zicht op toegang tot zitplek, aantrekkelijk uitzicht
- **Eén-op-één:** twee (zit)plaatsen voor één persoon, oriëntatie onder een hoek van 90° of tegenover elkaar (zodat mensen elkaar kunnen aankijken), mogelijkheid tot variëren in afstand tussen personen, akoestische en visuele privacy, symbolische barrière, verdedigbaar, uitzicht op toegang tot plaatsen, op afstand van voetpad, als afstand niet mogelijk is; zicht op voetpaden, geen lawaai (verstaanbaarheid)
- **Groepsinteractie (>2 personen):** (zit)plaatsen voor meer dan twee personen, oriëntatie onder een hoek van 90°, tegenover elkaar of in een cirkel (zodat mensen elkaar kunnen aankijken), mogelijkheid tot variëren in afstand tussen personen, ruimte om uit te breiden, aanpasbaarheid van de omgeving, privacy, akoestische afscherming (om overlast te voorkomen), symbolische barrière, uitzicht op toegang ruimte, nabijheid van speelvoorzieningen (voor kinderen en volwassenen), zitvoorzieningen die ook als spel gebruikt kunnen worden, geen lawaai (verstaanbaarheid)

- **Visuele ontmoeting:** zichtlijnen, verlichting, visueel rustige omgeving afwezigheid obstakels, nabijheid van personen, geen lawaai (begroeting), veranda en terrassen op eigen terrein aangrenzend aan woningen en gedeelde ruimtes, voetpad op zichtafstand van veranda en terras
- **Toevallige ontmoetingen:** ruimte op of naast voetpad om stil te staan (zonder dat voetpad geblokkeerd is), veranda en terrassen op eigen terrein aangrenzend aan woningen en gedeelde ruimtes, voetpad op zichtafstand van veranda en terras
- **Geplande ontmoetingen:** locatie om af te spreken, comfortabele zit- of staplek om tijdelijk te wachten, uitzicht op aantrekkelijke omgeving of activiteiten, hoge herkenbaarheid locatie (bijvoorbeeld door landmark of afwijkende vormgeving), zichtbaar vanaf afstand, zodat mensen elkaar kunnen zien aankomen
- **Korte ontmoetingen:** ruimte op of naast voetpad om stil te staan (zonder dat voetpad geblokkeerd is), uitzicht op het voetpad, geen lawaai (verstaanbaarheid)
- **Langere ontmoetingen:** ontmoetvoorzieningen nabij locaties waar mensen elkaar nabij naderen (zoals kruisingen, T-splitsingen en (verblijfs)voorzieningen), comfortabele zitplek, rugsteun, uitzicht op natuur of activiteit van anderen, aanpasbaarheid ruimte, oppervlak om spullen neer te zetten of activiteiten uit te voeren, nabijheid van speelvoorzieningen (voor kinderen en volwassenen), zitvoorzieningen die ook als spel gebruikt kunnen worden
- **Meedoen:** ruimte voor activiteit, aanpasbaarheid van de ruimte, ruimte naast ruimte waar activiteit plaatsvindt om te verblijven, zodat mensen (eerst) kunnen observeren voordat ze meedoen, zicht op ontmoetingsplekken en verblijfsvoorzieningen vanaf pad (wie is er en wat gebeurt er?)
- **Observeren:** verblijfsvoorzieningen grenzend aan doorgaande routes en ruimten waar activiteiten plaatsvinden, zichtlijnen op die routes en ruimten, zit- of staplek die comfortabel is voor langer gebruik, rugdekking, voor meerdere personen, zodat samen geobserveerd kan worden
- **Virtueel (bijvoorbeeld beeldbellen):** visuele en akoestische privacy, beschutting tegen weer en wind, schaduw, geen overmachtige wind
- **Passief:** zitplek, rugsteun, uitzicht op natuur of activiteit van anderen (zie ook activiteiten)

- **Actief:** ruimte, oppervlak en voorzieningen om gezamenlijke activiteit uit te voeren (zie ook activiteiten)
- **Eén plek:** comfortabele voorzieningen voor zitten, staan en liggen, voor zowel korte als langere duur, vrij van omgevingsstressoren
- **Bewegend door de ruimte:** voetpaden, ruimte voor twee à drie personen naast elkaar + tegenligger, netwerk van paden, aansluiten op omliggende paden (zodat mensen zelf een ronde van de gewenste afstand kunnen samenstellen), verkeersveilig zodat mensen meer op het gesprek kunnen concentreren en niet op hun fysieke veiligheid
- **Formeel:** sfeer professioneel, (elektronische) voorzieningen, comfortabele zit- en staplekken, mogelijkheid tot afschermen en afsluiten van de ruimte, akoestische en visuele privacy, markeren van grens, symbolische en fysieke barrières, benaming plek goed georganiseerd, ruimte voor afstand tussen spreker en publiek
- **Informeel:** sfeer huiselijk, warm, burens onder elkaar, meer provisorische oplossingen, samen aan de tafel, mogelijkheid tot personaliseren van ruimte, markeren grenzen, symbolische barrière, benaming plek
- **Conflict en vriendschappelijk:** vermijden van ruimtes waarin sterk conflicterende behoeften samenkomen; bijvoorbeeld harde overgang privé-semipubliek, groepssport en ontspannen, vermijden onduidelijkheden; wie is verantwoordelijk, wie is eigenaar, welke regels gelden er?
- **Infrequent:** zitplekken nabij doorgaande route, aanpasbaar
- **Frequent:** aanpasbaarheid van voorzieningen aan behoeften van persoon of groep, mogelijkheid tot opslaan van spullen, nabijheid van verschillende variaties van voorzieningen (bv. zitplekken die verschillen in hoogte of afscherming), markering van grens, symbolische barrière.

ACTIVITEITEN

- **Gesprek:** zitplaatsen voor meerdere personen, oriëntatie onder een hoek van 90°, tegenover elkaar of in een cirkel (zodat mensen elkaar kunnen aankijken), akoestische en visuele privacy, laag niveau omgevingsgeluid (verstaanbaarheid), mogelijkheid tot variëren in afstand tussen personen, symbolische barrière, verdedigbaar, uitzicht op toegang tot plaatsen, op afstand van voetpad, als afstand niet mogelijk is; zicht op voetpaden
- **Uitzicht genieten:** aantrekkelijke uitzichten zichtbaar vanaf zit- en staplaatsen, variëteit in uitzichten, rugdekking
- **Mensen kijken:** zitplaatsen grenzend aan route of ruimte waar activiteit plaatsvindt, uitzicht op voetpad of ruimte waar activiteit plaatsvindt
- **Ontmoeten vreemden:** ontmoetingsplekken (zitten, staan) nabij drukke stromen, kruisingen, T-splitsingen, zones voor activiteiten
- **Ontmoeten burens:** ontmoetingsplekken (zitten, staan) nabij woningen of uitgangen van gangen waarop woningen uitkomen, verbinding tussen binnen- en buitenruimten (veranda of terras grenzend aan woning), mogelijkheid tot afspreken, mogelijkheid om ruimte af te schermen, nabijheid van spelvoorzieningen voor kinderen
- **Ontmoeten vrienden:** ontmoetingsplekken (zitten, staan, liggen), nabij woningen en in ruimte, voorzieningen om gezamenlijke activiteit uit te voeren, mogelijkheid tot afspreken, mogelijkheid om ruimte af te schermen, nabijheid van spelvoorzieningen voor kinderen
- **Familiebijeenkomsten:** ontmoetingsplekken (zitten, staan, liggen), nabij woningen en in ruimte, voorzieningen om gezamenlijke activiteit uit te voeren, mogelijkheid tot afspreken, mogelijkheid om ruimte af te schermen, nabijheid van spelvoorzieningen voor kinderen
- **Spellen spelen:** geschikt oppervlak om spel te spelen (tafel, vloeroppervlak, grasveld), voorkom vorming van waterplassen door regenwater, aanwezigheid van speelobjecten (bijvoorbeeld schaakstukken, schommel, klimrek), ruimte en voorzieningen om het spel heen, zodat anderen kunnen toekijken
- **Daten:** privacy, afzondering, uitzicht op toegang, zitplaats voor twee personen, op afstand van voetpad of uitzicht op voetpad (privacy-controle)
- **Intimiteit:** één-op-één (bijvoorbeeld tussen ouder en kind of tussen partners), privacy, afzondering, beschutting, zon & schaduw

- **Spelen:** ruimte om te spelen, verschillende soorten spelaanleidingen die voor verschillende leeftijden aantrekkelijk zijn, speelplekken die variëren in mate van afschermen, straatmeubilair dat ook een spelaanleiding is, (zit)plekken in nabijheid van spelaanleiding waar vandaan ouders kunnen toezien, in nabijheid van ontmoetingsplekken
- **Toezicht op en kijken naar spelende kinderen:** (zit)plekken in nabijheid van spelaanleiding waar vandaan ouders kunnen toezien, spelvoorzieningen en spelaanleidingen, symbolische en fysieke barrière
- **Werken/studeren:** ergonomische zitting, rugdekking, mogelijkheid tot afzondering, oppervlak om laptop en/of boek neer te leggen, beschutting tegen regen en wind, variatie in zon en schaduw
- **Foto's maken:** aantrekkelijke uitzichten, variëteit in flora, fauna, achtergronden
- **Lopen:** voetpaden, ruimte voor twee à drie personen naast elkaar + tegenligger, netwerk van paden, aansluiten op omliggende paden (zodat mensen zelf een route van de gewenste afstand kunnen samenstellen), verkeersveilig, zodat mensen meer op het gesprek kunnen concentreren en niet op hun fysieke veiligheid
- **Fietsen (kinderen):** mogelijkheid tot het fietsen van een rondje in de binnentuin, vergevende omgeving (zachtere ondergronden), aansluiting van verschillende paden, zodat kinderen zelf een route kunnen samenstellen
- **Babysitten:** rustigere omgeving, afscherming, rugdekking, ruimte en oppervlak om kinderwagen of buggy te plaatsen, symbolische en fysieke barrière plek, zichtlijnen op directe omgeving, zitvoorzieningen die ook een spelaanleiding zijn
- **Tuinieren:** ruimte om te tuinieren, afscherming van tuinen (bescherming tegen omstanders), plek om tuinspullen op te bergen
- **Dansen:** ruimte om vrij te bewegen met een groep, stevig en schoon oppervlak, oppervlak waar geen plassen water op blijven staan, ruimte om de plek heen voor toeschouwers, op afstand van woningen, akoestische afscherming
- **Muziek maken:** ruimte om vrij te bewegen met een groep, voorzieningen om te zitten en staan, ruimte om de plek heen voor toeschouwers, op afstand van woningen, akoestische afscherming

- **Eten:** voorzieningen om eten te bereiden, voorzieningen om met een groep te zitten, variatie in afstand tot woningen (voor bewoners nabij woning, voor bezoekers op afstand van woningen)
- **Uitrusten:** voorzieningen om te zitten, liggen staan, voorzieningen voor een groep, aanpasbaarheid van ruimte, aantrekkelijk uitzicht (bijvoorbeeld natuur of activiteit van mensen)
- **Sporten individueel:** voorzieningen of routes om te sporten, ruimte om te sporten, ook rondom voorzieningen als trappen of bankjes die zowel voor sport als andere doeleinden gebruikt kunnen worden
- **Sporten groep:** ruimte om vrij te bewegen, ruimte om de plek heen voor toeschouwers, voorzieningen en afscherming voor balsporten (zoals basketbal of voetbal) zodat omstanders geen last hebben, mogelijkheid om sportspullen op te slaan
- **Hond uitlaten:** plekken waar honden vrij mogen lopen, fysieke barrière, plekken waar honden hun behoefte mogen doen, afvalvoorzieningen voor hondenpoep
- **Leren:** aanbieden van informatie over historie, cultuur, biologie, architectuur, belevingsconcepten, informatie die meer tot leven doet komen.

ONDERBOUWING

ICONISCH LINT

In het lint zijn verschillende verblijfsvoorzieningen geïntegreerd die op verschillende manieren voorzien in de behoeften van bewoners. Dit zijn bijvoorbeeld hoge barkrukken aan een statafel, een loungebank, glijbaan en meerdere bankjes. De diversiteit in verblijfsplekken maakt het mogelijk dat bewoners kunnen kiezen voor een plek die past bij hun behoefte op dat moment.

Het lint en de voorzieningen op het lint vormen een geheel. Voor kinderen is dit een aantrekkelijke parcours om op en rond te spelen, eindigend bij een verhoging met glijbaan. Hier zijn rondom de verhoging paaltjes geplaatst waarop kinderen kunnen klimmen, staan en lopen, en ouders kunnen zitten.

ONTMOETINGSKRUISPUNTEN

Het iconisch lint heeft de vorm van een 8. Door deze vorm ontstaat het midden van de 8 een aaneengesloten oppervlak wat opgevat kan worden als een pleintje. Het oppervlak is omgeven door zitplekken die het aantrekkelijk maken voor mensen om te zitten en te kijken naar mensen die langs komen. Het grotere oppervlak biedt ook de mogelijkheid aan bewoners om (on)geplande gezamenlijke activiteiten uit te voeren met grotere groepen.

Op kruispunten kruisen looplijnen elkaar. Hier naderen mensen elkaar nabij, wat de kans op toevallige sociale interactie vergroot. Dit effect is het grootst voor kruisingen waarlangs doorgaande routes lopen, bijvoorbeeld routes van en naar de trappen.

Ook zijn kruispunten de plek waar mensen die gezamenlijk oplopen, afscheid van elkaar nemen.

Om toevallige ontmoetingen en afscheid nemen te faciliteren, zijn de paden bij kruisingen ruimer gedimensioneerd dan de paden. Hierdoor is de kans kleiner dat mensen die elkaar ontmoeten of afscheid nemen het voetpad blokkeren, waardoor anderen hen niet kunnen passeren. Dit verkleint de kans op ongewenste interactie en dat mensen elkaar te dichtbij moeten passeren.

Nabij de kruising zijn zitelementen geplaatst. Mensen die elkaar daar ontmoeten, kunnen hier plaatsnemen om met elkaar te praten. Dit vergroot de kans op langere interactie.

De zitelementen zijn voor kinderen ook een speelaanleiding. Dit vergroot de kans dat zij hier verblijven. Als ze vergezeld worden door ouders verblijven zij hier ook. Beide vergroten de kans op sociale interactie.

ZICHT- EN UITZICHTLOCATIES

De zuidelijke toegangstrap verbindt het maaiveld op straat met de binnentuin en overbruggt een hoogteverschil van circa 6,5 meter. Door het hoogteverschil ontstaat een uitzicht over de straat, en door de oriëntatie ligt deze plek gedurende de dag deels in de zon. Dit maakt het een aantrekkelijke plek om te verblijven. Op de trap zijn daarom zitelementen geplaatst, om dit te faciliteren. De zitelementen staan voor de plantenborders, zodat mensen die er zitten een vorm van rugdekking kunnen ervaren.

Op de 9e etage van gebouw 1C en 4e etage van gebouw 2C is een dakterras gesitueerd. Door de hoogte ontstaat een uitzicht over de stad en de binnentuin (in het geval van het westelijke dakterras). Dit maakt het een aantrekkelijke plek om te verblijven.

Op het dakterras zijn zitplekken zo georiënteerd dat bewoners (alleen en gezamenlijk) ook zittend van het uitzicht kunnen genieten.

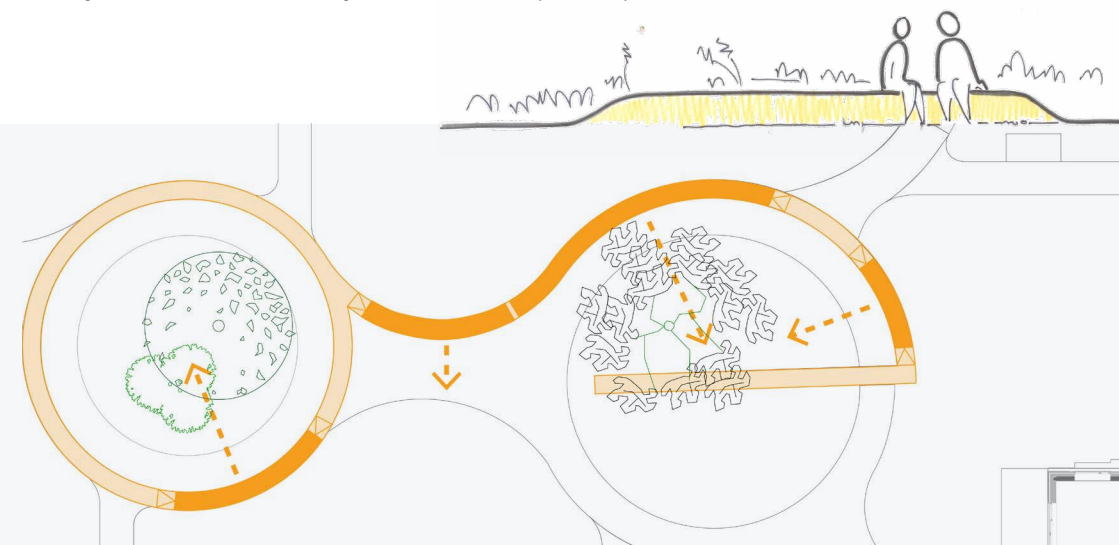
A. ICONISCH LINT

I. HET LINT OP AANGENAME ZITHOOGTE

Drie verschillende plekken verbonden door het lint op een prettige zithoogte:

1. verblijven met overzicht over speelplek
2. verblijven openlijk aan de loop
3. verblijven met gematigde beschutting

- Voorzieningen om te zitten
- Hoogteverschil
- Rugdekking door beplanting en afwezigheid van pad aan de achterzijde
- Uitzicht op pad, beplanting en of speeltuin
- Objecten die onderdeel zijn van een route (het lint)

Kenmerken

- Zitten
- Een op een
- Groepsinteractie
- Visuele ontmoeting
- Toevallige ontmoetingen
- Korte ontmoetingen
- Observeren
- Passief

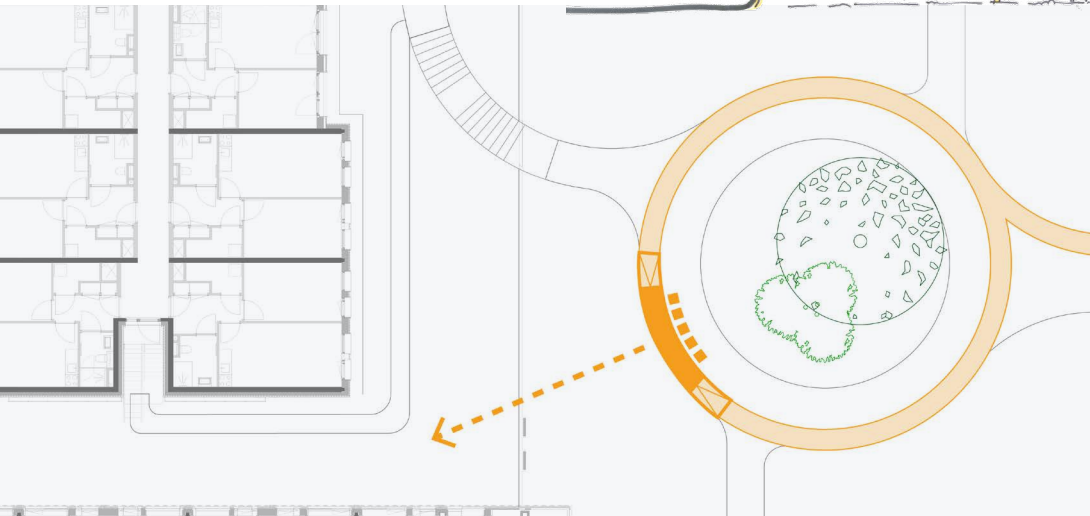
Geschikt voor

- Gesprek
- Uitzicht genieten
- Mensen kijken
- Ontmoeten vreemden
- Ontmoeten burens
- Spelen
- Toezicht op spelen
- Uitrusten
- Sporten individueel

II. HET LINT ALS BAR

Onderdeel van het lint is de bar met doorzicht naar het Urban Balcony en de Europalaan. Met krukken aan de bar wordt ontmoeting gefaciliteert.

- Zitplek op hoogte
- Sta-tafel
- Uitzicht op groen
- Mogelijk rugdekking (afhankelijk van de oriëntatie)

Kenmerken

- Zitten
- Staan
- Een op een
- Groepsinteractie
- Toevallige ontmoeting
- Geplande ontmoeting
- Langere ontmoeting
- Meedoen
- Passief

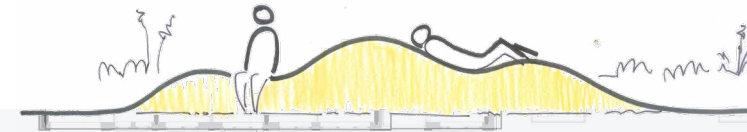
Geschikt voor

- Gesprek,
- Uitzicht genieten
- Mensen kijken
- Ontmoeten vreemden, burens, vrienden
- Familiebijeenkomsten
- Dateren
- Spelletje spelen
- Foto's maken
- Eten

III. HET LINT ALS LOUNGE

Plek om alleen of met twee naast elkaar te liggen, door een golvende beweging kunnen er vier personen gelijktijdig 'rug aan rug' liggen.

- Voorzieningen om te zitten en liggen
- Hoogteverschil
- Uitzicht op tuin en voetpad
- Rugdekking mogelijk
- In de zon liggen mogelijk
- Beschutting zon mogelijk

Kenmerken

- Zitten
- Staan
- Liggen
- Publieke afzondering
- Een op een
- Visuele ontmoeting
- Langere ontmoeting
- Observeren
- Virtueel (bijvoorbeeld beeldbellen)
- Passief

Geschikt voor

- Uitzicht genieten
- Mensen kijken
- Dateren
- Intimiteit
- Werken/studeren
- Babysitten
- Uitrusten
- Foto's maken

IV. LINT ALS SPEELPLEK

Door concentrische vorm wordt ontmoeting, tussen bijvoorbeeld ouders, gestimuleerd. Verblijven met overzicht over speelruimte. Diversiteit aan speelwaardes: *bewegen, samenspel, fantasie, balanceren, springen, coördinatie, klimmen, klauteren, rennen.*

- Voorzieningen om te spelen
- Voorzieningen om te zitten
- Hoogteverschil
- Interessant voor verschillende leeftijden
- Beschutting zon

Kenmerken

- Zitten
- Staan
- Groepsinteractie
- Toevallige ontmoetingen
- Korte ontmoetingen
- Meedoen
- Observeren
- Passief en actief

Geschikt voor

- Mensen kijken
- Ontmoeten vrienden
- Spelen
- Toezicht op en kijken naar spelende kinderen
- Foto's maken
- Fietsen (kinderen)
- Babysitten
- Uitrusten
- Sporten individueel

VOORBEELDEN

aangename zithoogte van het lint

lounge verwerkt in het lint

het lint als glijbaan

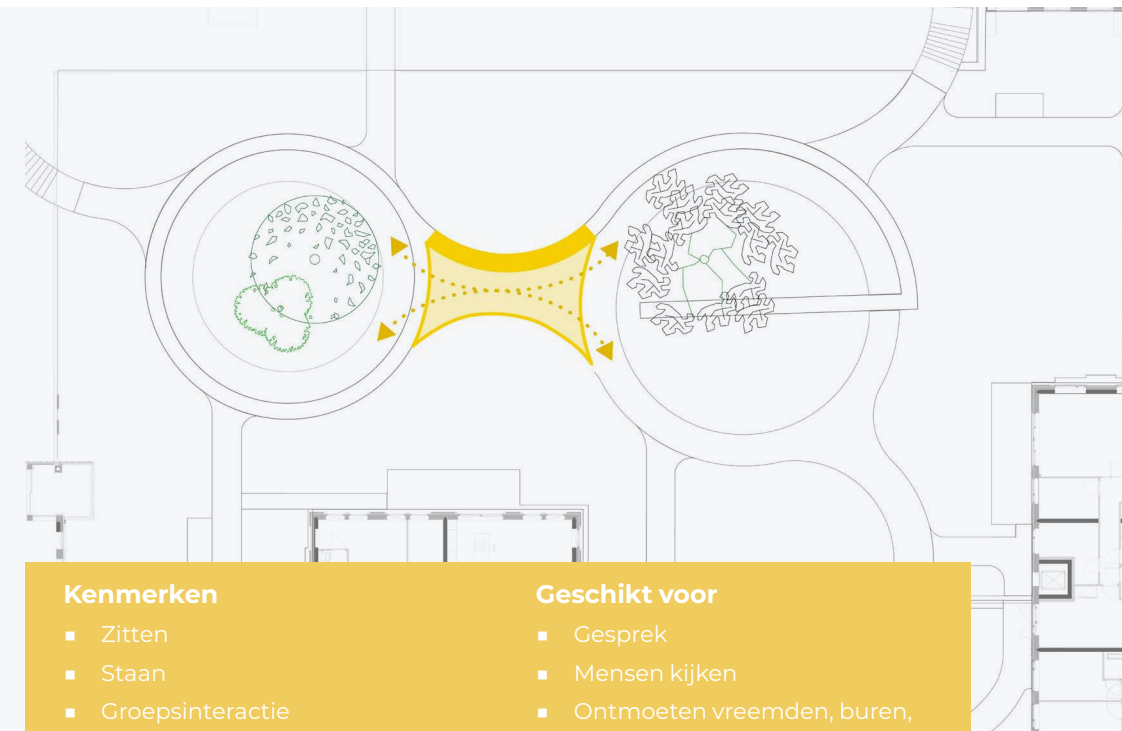

diverse speelwaardes rondom het lint

B. ONTMOETINGS- KRUISPUNTEN

I. KRUIRING MET VERBLIJFSRAND

- Groter aaneengesloten oppervlak
- Deels omringd door zitvoorzieningen
- Beschutting zon mogelijk
- Centraal punt binnentuin
- Kruising van drukste paden

Kenmerken

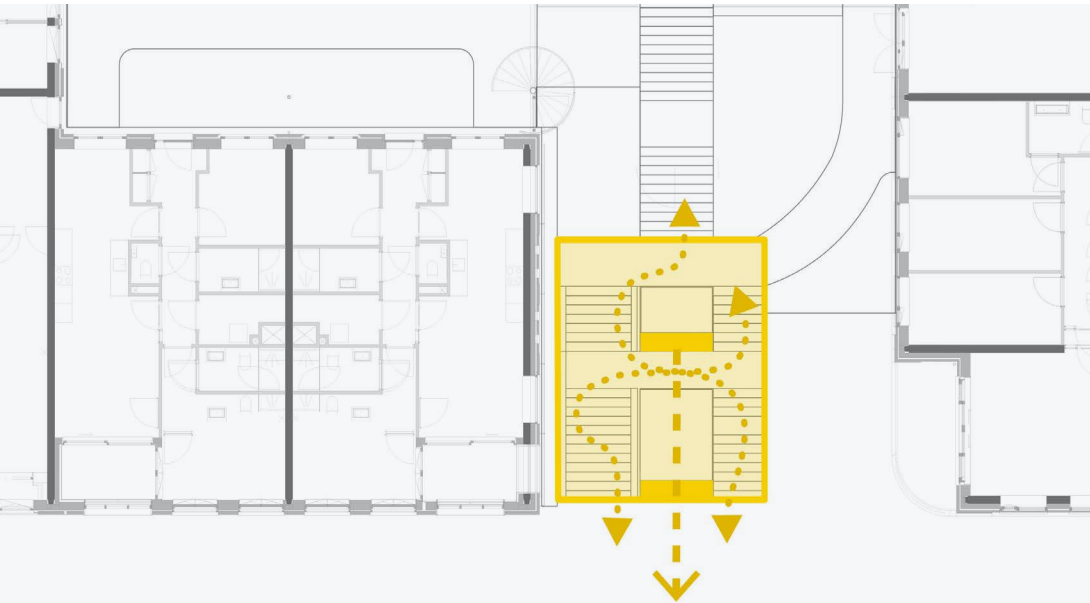
- Zitten
- Staan
- Groepsinteractie
- Toevallige ontmoetingen
- Geplande ontmoetingen
- Korte ontmoetingen
- Langere ontmoetingen
- Meedoen
- Actief

Geschikt voor

- Gesprek
- Mensen kijken
- Ontmoeten vreemden, burens, vrienden
- Familiebijeenkomsten
- Spellen spelen
- Lopen
- Fietsen (kinderen)
- Dansen
- Muziek maken
- Eten
- Uitrusten
- Sporten individueel, groep

II. VERBLIJFSTRAP

- Hoogteverschil
- Uitzicht op straat
- Zitvoorzieningen
- Rugdekking

Kenmerken

- Zitten
- Staan
- Groepsinteractie
- Visuele ontmoeting
- Toevallige ontmoeting
- Gpelande ontmoeting
- Kortere ontmoeting
- Langere ontmoeting
- Meedoen
- Observeren
- Passief
- Actief

Geschikt voor

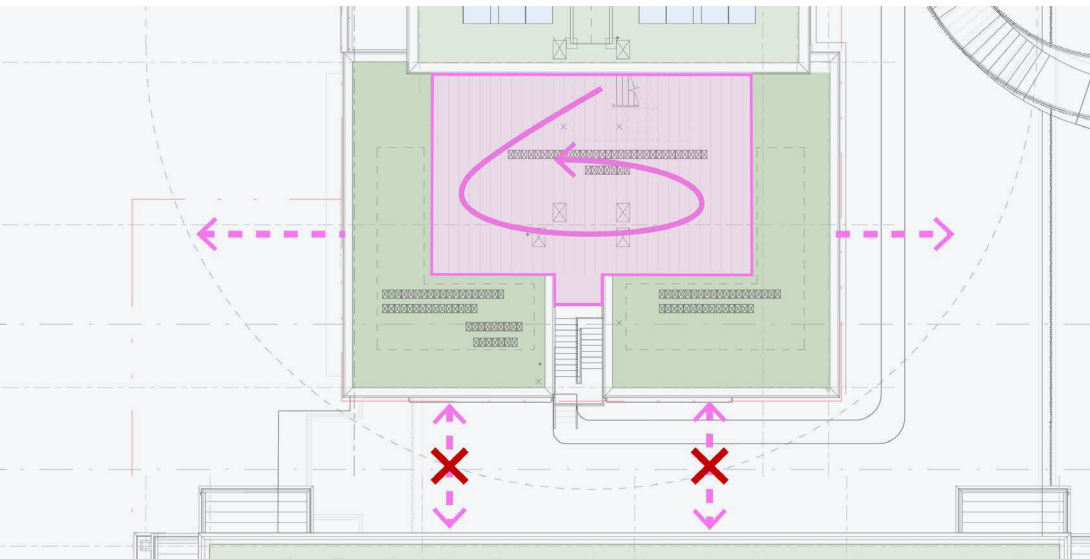
- Gesprek
- Uitzicht genieten
- Mensen kijken
- Ontmoeten vreemden, burens, vrienden
- Daten
- Spelen
- Eten
- Uitrusten
- Sporten individueel
- Sporten groep

VOORBEELDEN

I. COLLECTIEVE BUITENRUIMTE

- Uitzicht
- Afscherming omliggende bebouwing
- Beschutting tegen weer en wind
- Variatie in zitplekken

Kenmerken

- Kenmerken:
- Zitten
- Staan
- Liggen
- Publieke afzondering
- Een op een
- Groepsinteractie
- Geplande ontmoetingen
- Korte en langere ontmoetingen
- Meedoen
- Observeren
- Virtueel
- Passief
- Een plek

Geschikt voor

- Gesprek
- Uitzicht genieten
- Ontmoeten burens
- Ontmoeten vrienden
- Familiebijeenkomst
- Spellen spelen
- Spelen
- Werken / studeren
- Fotos maken
- Dansen
- Eten

II. COLLECTIEVE BUITENRUIMTE

- Uitzicht
- Afscherming omliggende bebouwing
- Beschutting tegen weer en wind
- Variatie in zitplekken

Kenmerken

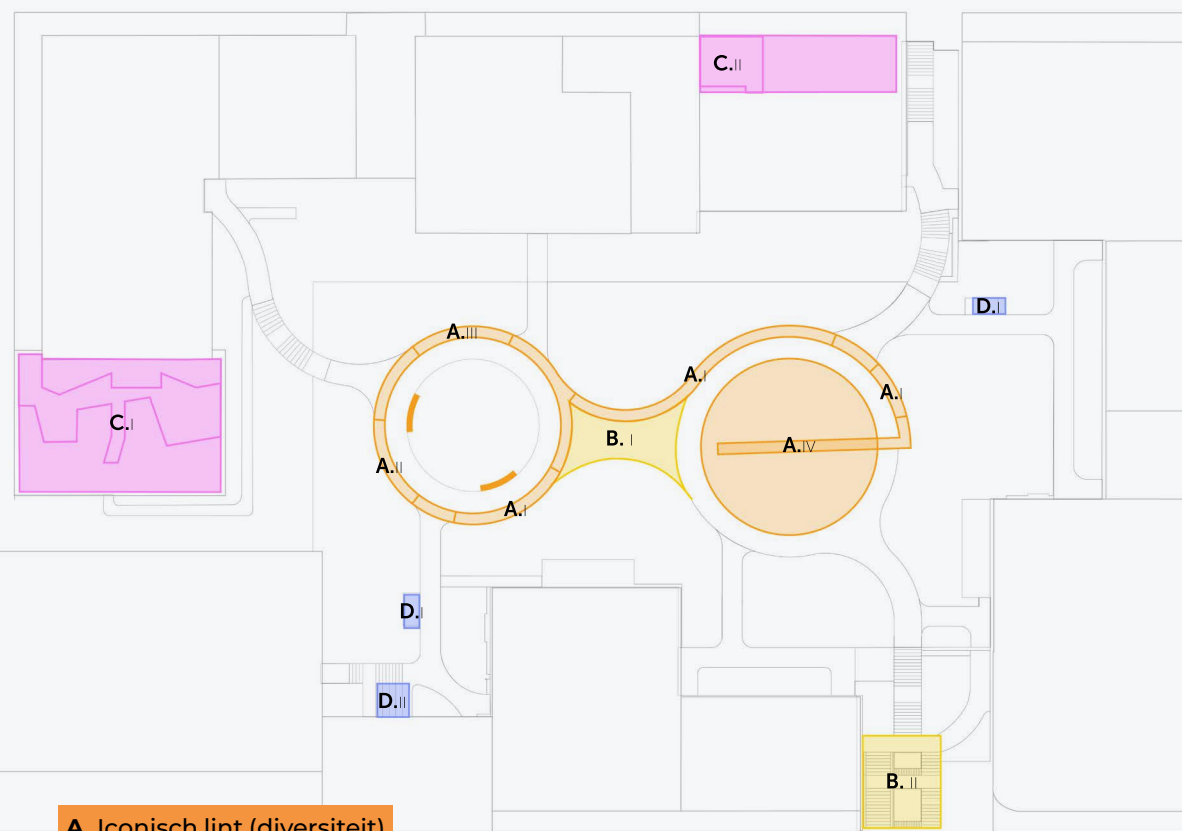
- Zitten
- Staan
- Publieke afzondering
- Een op een
- Groepsinteractie
- Geplande ontmoetingen
- Korte en langere ontmoetingen
- Virtueel
- Passief
- Eén plek

Geschikt voor

- Gesprek
- Uitzicht genieten
- Ontmoeten burens
- Ontmoeten vrienden
- Spellen spelen
- Intimiteit
- Werken/studeren
- Fotos maken

AANSCHERPINGEN

NIEUW OVERZICHT ONTMOETINGS- EN VERBLIJFSPLEKKEN

A. Iconisch lint (diversiteit)

B. Ontmoetingskruisingen (openlijk in/aan loop)

C. Zicht- en uitzichtlocatie (verbinding)

D. Plekken in de luwte (beschutting)

I. HET LINT OP AANGENAME ZITHOOGTE

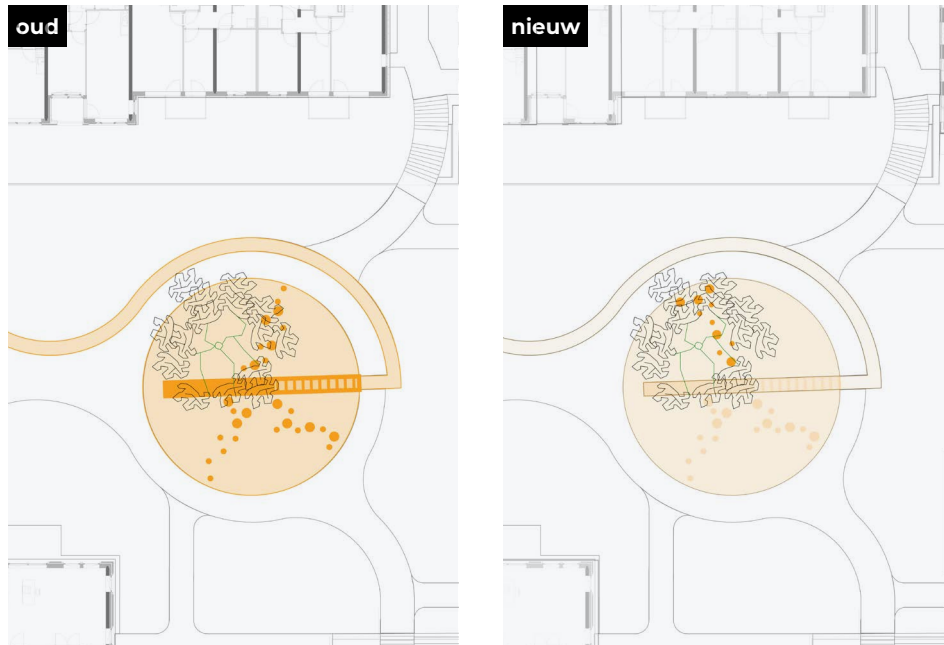

Wijzigingen

- In de rechter cirkel zijn twee extra zitbanken geplaatst.
- Eén nabij de trap die het lagere met het hogere deel verbindt. Deze locatie is nabij kruising, waar mensen met verschillende bestemmingen nabij elkaar worden gebracht en afscheid van elkaar nemen. Mensen kunnen gebruik maken van deze zitgelegenheid om te zitten, wat de kans op langere interactie vergroot.
- De andere zitbank (aan de onderzijde van de cirkel) is tegenover een al ingetekende zitbank ontstaat, zodat mensen ook tegenover elkaar kunnen zitten, dit was in het eerdere ontwerp beperkt mogelijk.

IV. HET LINT ALS SPEELPLEK

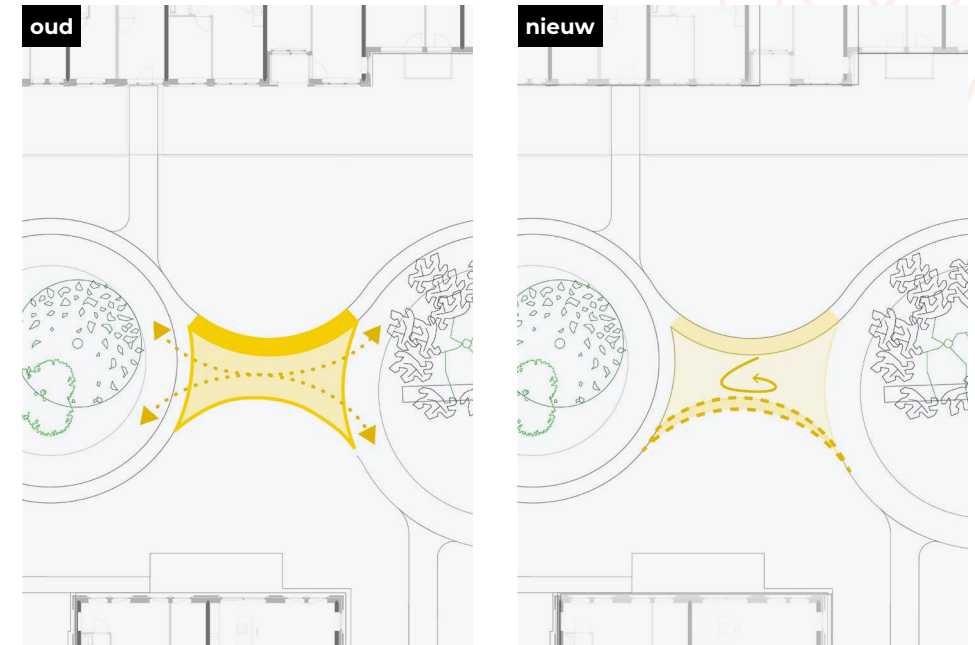

Wijzigingen

- Aanpassing positie en hoogte van stappaaltjes.
- De paaltjes zijn in eerste instantie bedoeld voor kinderen om op te klimmen en te lopen. De paaltjes aan de bovenzijde van de cirkel zijn in hoogte aangepast, zodat deze ook gebruikt kunnen worden als zitplek voor ouders.

I. ONTMOETINGSKRUISPUNT ALS PLEINTJE

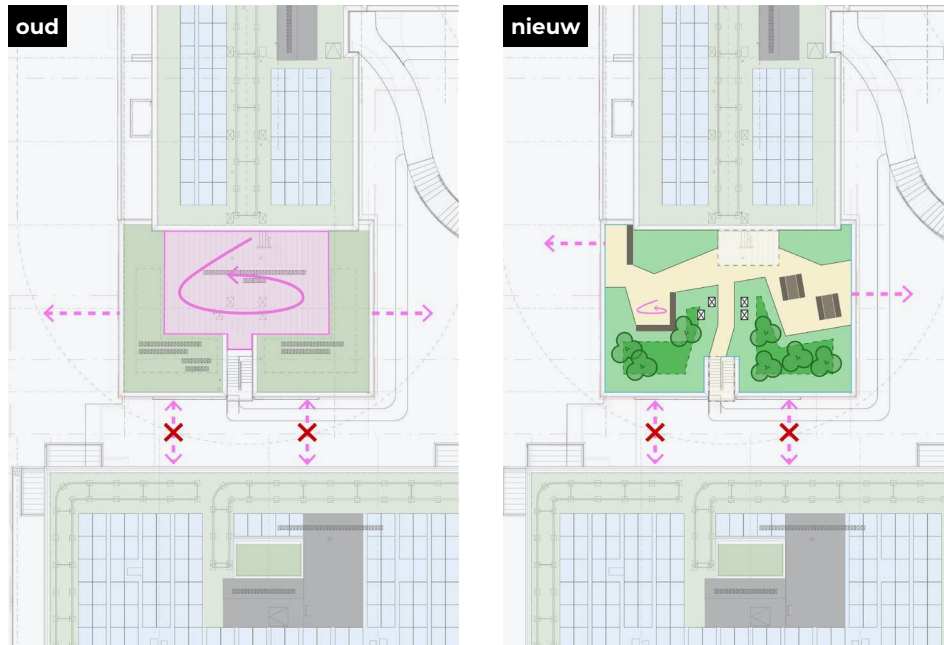

Wijzigingen

- Vergroten oppervlak pleintje.
- Het binnentse deel van het 'achtje' is een groter oppervlak en de plek waar verschillende looplijnen elkaar kruisen. Daarmee heeft het het karakter van een pleintje. Dit is het grootste open oppervlak in de binnentuin, wat gebruikt kan worden voor spontane of georganiseerde gezamenlijke activiteiten. Het oppervlak is hiervan iets vergroot zodat hier nog meer gebruik van gemaakt kan worden.

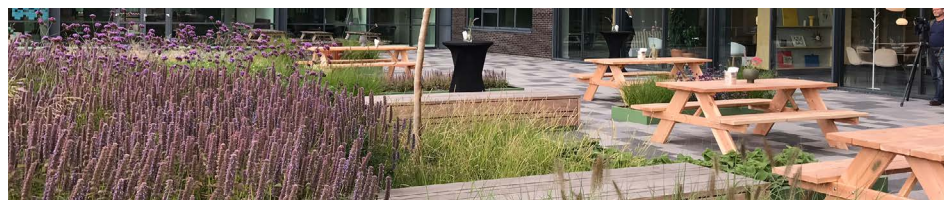

I. COLLECTIEVE BUITENRUIMTE

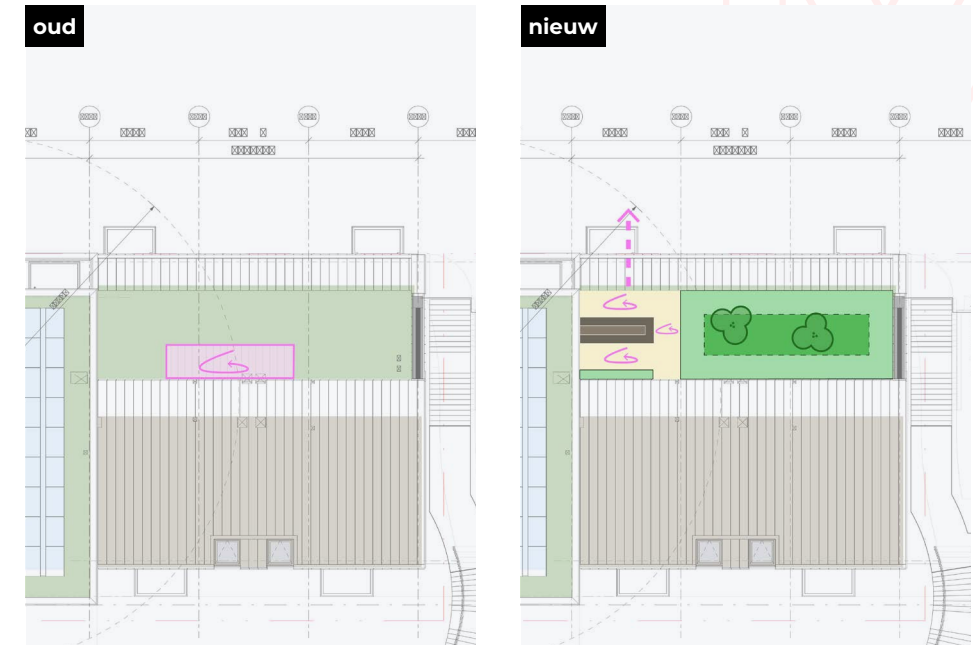

Wijzigingen

- Zitplekken met uitzicht op stad en binnentuin en afscherming van bebouwing zuidzijde.
- Door de hoogte van de daktuin is een aantrekkelijk uitzicht over de stad en de binnentuin mogelijk. In het nieuwe ontwerp is het mogelijk om tot aan de ballustrade te lopen en op korte afstand daarvan te zitten, alleen of in een groep. Daarnaast zijn er drie verschillende 'kamers' gemaakt, met ieder verschillende mogelijkheden om te zitten en af te schermen van anderen. Dit biedt bewoners de mogelijkheid om te kiezen voor een ruimte die pas bij de individuele of groeps-behoefte. Aan de zuidzijde wordt hogere beplanting geplant, zodat kijklijnen tussen de daktuin en de zuidelijke woontoren zoveel mogelijk worden onderbroken. Hier door is voor mensen op beide locaties een vorm van afscherming mogelijk.

II. COLLECTIEVE BUITENRUIMTE

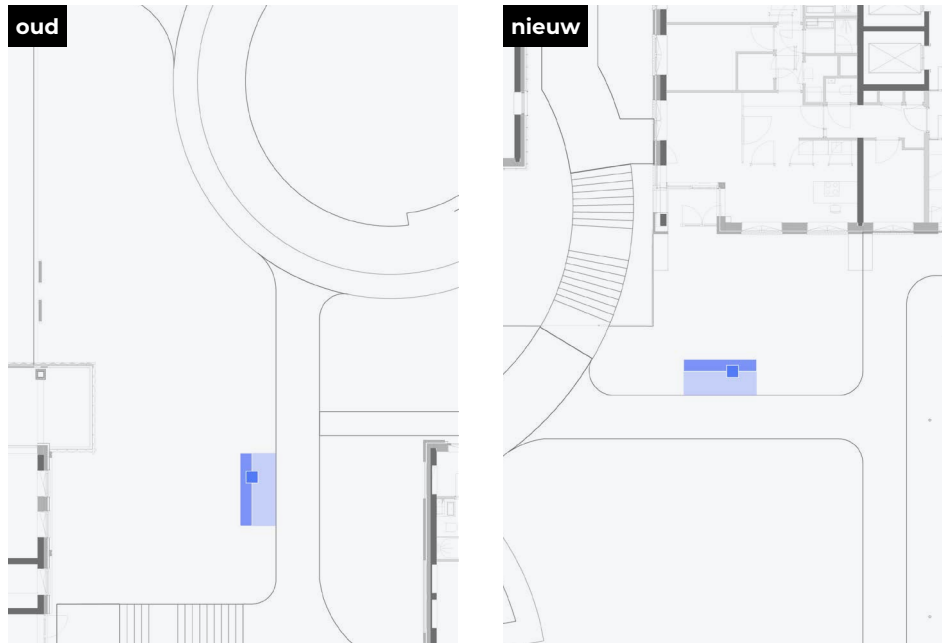

Wijzigingen

- Zitplekken met uitzicht op stad.
- Door de hoogte van de daktuin is een aantrekkelijk uitzicht over de stad mogelijk. In het nieuwe ontwerp is het mogelijk om tot aan de ballustrade te lopen en op korte afstand daarvan te zitten, alleen of in een groep. Het zitmeubel heeft op twee hoogtes een zitvlak, zodat bewoners op verschillende hoogtes kunnen zitten. Mensen kunnen aan beide zijden van het zitmeubel zitten, waardoor er twee 'kamers' ontstaan waardoor gelijktijdig meerdere kleine groepen mensen van de ruimte gebruik kunnen maken. De plaatsing tegen de wand van het hogere deel van het gebouw maakt dat de plek in de luwte ligt, waardoor het enige beschutting tegen regen, wind en zon kan bieden.

I. PLEKKEN IN DE LUWTE

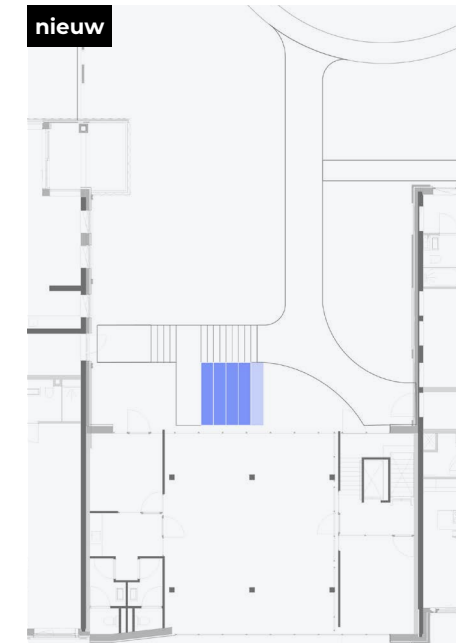

Wijzigingen

- Verblijfsplek toegevoegd in het de groene border. De plek is bedoeld voor mensen die alleen of in een kleine groep de behoefte hebben om meer in afzondering van anderen te kunnen verblijven. De plek biedt ruimte voor 2 a 3 mensen om te zitten en is voorzien van een tafelblad. De plek is gesitueerd aan een rustiger pad. De zitplek is teruggetrokken ten op zichte van de grens tussen pad en plantenborder, zodat er enige afstand tussen het zitmeubel en het pad ontstaat en het meubel meer een 'kamer' staat, afgezonderd van het pad. Hierdoor ervaren mensen meer afgezonderd van de rest van de tuin te zitten. Dit vergroot de diversiteit van zitplekken in de binnentuin. Daardoor is de tuin aantrekkelijker als geheel voor meer mensen met verschillende behoeften.

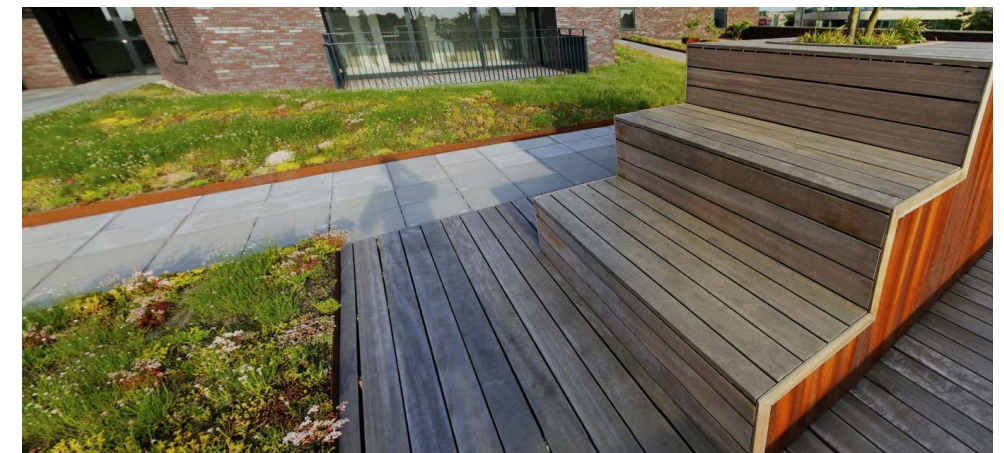

II. PLEK IN DE LUWTE VOOR CREATIVE FLEX

Wijzigingen

- Zitplekken op de trap.
- De trap die naar een toegang tot het zuidelijke gebouw leidt is voorzien van hogere treden, naast een trapgedeelte. De hoogte maakt dat de trap prettig is om te zitten, en de scheiding zorgt ervoor dat de trap niet geblokkeerd wordt. Ook kan het hoogteverschil de plek aantrekkelijk maken voor kinderen om te spelen.

AANBEVELINGEN

INZICHTEN ONTMOETEN IN DE BINNENTUIN

Het doel van dit project is een ontwerp maken voor de binnentuin van Blok11 dat bijdraagt aan ontmoeting in de binnentuin. In dit hoofdstuk staat beschreven welke inzichten we hebben opgedaan tijdens het project. Het hoofdstuk bestaat uit twee delen:

1. **Ontwerpprincipes voor ontmoeten**
2. **Vraagstukken ontmoeten binnentuin**

ONTWERPPRINCIPES VOOR ONTMOETEN

Voor het stimuleren van ontmoeten in de binnentuin hebben we dezelfde principes toegepast als in het project 'ontmoeten in fietsenstallingen'. De principes zijn hierin hetzelfde, de uitingsvormen verschillen omdat de ruimtelijke context verschilt. Hieronder benoemen we de principes die we vaak toegepast hebben:

- Nabijheid
- Privacy
- Excuus
- Eigenaarschap
- Sociale veiligheid

In de publicatie van het project 'ontmoeten in fietsenstallingen' staan nog meer principes beschreven. Deze hebben we deels ook toegepast. Omwille van de leesbaarheid van dit document hebben we ervoor gekozen deze niet allemaal te herhalen.

Nabijheid

Nabijheid tussen mensen vergroot de kans op (spontane) interactie tussen mensen. Ruimten die mensen fysiek dichtbij elkaar brengen, kunnen daarmee de kans op spontane interactie vergroten

Mogelijkheden in een binnentuin zijn bijvoorbeeld:

- Strategische positionering van paden, t-splitsingen, kruisingen en pleinen. Deze brengen mensen dicht bij elkaar.
- Centrale positie van ontmoetingsplekken ten op zichten van paden, kruisingen en voorzieningen.
- Clusteren van voorzieningen, zodat mensen die verschillende voorzieningen gebruiken elkaar naderen.

Privacy

Mensen voelen zich comfortabeler bij interactie, als ze kunnen controleren wie er meeluistert of meekijkt. Dit noemen we privacy. Een (gedeelde) ervaring van privacy kan de inhoud van gesprekken beïnvloeden. Bijvoorbeeld, als mensen een ervaring van privacy hebben, zullen ze eerder gevoelige of emotionele informatie bespreken dan als dit niet het geval is. De mate waarin de ruimte mensen de mogelijkheid geeft zich visueel of auditief af te zonderen van anderen, kan daarmee interactie tussen mensen bevorderen.

Mogelijkheden in een binnentuin zijn bijvoorbeeld:

- Verschillende soorten ontmoetingsplekken die variëren in de mate van visuele en akoestische afscherming, afstand tot meer publieke delen en mogelijkheden om de toegang tot de plek te controleren
- Als ontmoetingsplekken aan of in meer publieke delen liggen; zichtlijnen vanaf de ontmoetingsplek op het publieke deel zodat mensen kunnen zien of en wie hun nadert, ze kunnen hun communicatie hierop afstemmen.
- Voldoende ruimte voor mensen om elkaar te ontlopen in ruimten of op paden. Voorkom dat ruimten (of paden) mensen dwingen tot interactie door te krappe dimensionering.

Excuus

Uitvoeren van activiteiten waarbij andere mensen gelijktijdig dezelfde of vergelijkbare activiteit uitvoeren, vergroot de kans op sociale interactie. Een activiteit kan daarmee als legitimering of excuus worden opgevat voor ontmoeten. Een bekend voorbeeld hiervan is kinderen die in de speeltuin spelen, waarbij hun ouders toekijken en met andere ouders praten. Ruimten die activiteiten faciliteren die gezamenlijk uitgevoerd kunnen worden, vergroten daarmee de kans op sociale interactie.

Mogelijkheden in een binnentuin zijn bijvoorbeeld:

- Ruime dimensionering van oppervlakten voor groepsactiviteiten, bijvoorbeeld voor sport-, spel- of culturele activiteiten.
- Combinatie van zit- en stapplaatsen met oppervlakten (bijvoorbeeld een tafel) waarop objecten (bijvoorbeeld spellen of eten) geplaatst kunnen worden.
- Delen van de tuin die gezamenlijk door burens of medebewoners onderhouden kunnen worden. Bijvoorbeeld een moestuin of pluktuin.

Eigenaarschap

Mensen voelen zich veiliger als ze het gevoel hebben dat ze een zekere mate van controle op hun omgeving kunnen uitoefenen. Het gevoel van controle is het grootst als een persoon (tijdelijk) eigenaarschap ervaart over de omgeving. Mensen voelen zich ook veiliger als de omgeving door gebruikers als een gemeenschappelijk territorium wordt ervaren. Mensen voelen zich zo eerder verantwoordelijk voor het gebied en zijn gemotiveerder om het gebied ordelijk te houden. Zij zullen ook eerder zien welke mensen in de omgeving horen en welke niet en zullen bij ongewenst gedrag eerder geneigd zijn actie te ondernemen.

Mogelijkheden in een binnentuin om eigenaarschap te vergroten zijn:

- Markeer grenzen en zones eenduidig, zodat voor bewoners en bezoekers uit de inrichting van de omgeving af te lezen valt wie eigenaarschap over de ruimte ervaart, wie zich verantwoordelijk voelt en welk gedrag wenselijk is.
- Creëer mogelijkheden tot personaliseren (voor individuen of groepen) en onderhouden van (delen) van de binnentuin. Dit stimuleert gevoelens van eigenaarschap over de ruimte.

- Betrek bewoners bij het ontwerp van de binnentuin. Dit vergroot de kans dat ze meer eigenaarschap over de binnentuin ervaren. Maak directe verbindingen tussen woningen en de binnentuin, zoals terrassen of veranda's. Dit stimuleert gebruik van de binnentuin en vergroot sociale controle. Ook kunnen veranda's direct bijdragen aan ontmoeten.

Sociale veiligheid

Als een binnentuin, delen van de binnentuin of de toegangen tot de binnentuin als onveilig worden ervaren, kan dat voor mensen een reden zijn de binnentuin te mijden of er slechts korte tijd te verblijven. Door in de binnentuin de principes van zichtbaarheid, eenduidigheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid toe te passen, wordt de kans op gevoelens van onveiligheid verkleind.

Aandachtspunten zijn:

- De toegangen tussen de appartementsgebouwen. De toegangen zijn gesitueerd tussen (hoge) appartementsgebouwen. Deze plekken kunnen als oncomfortabel worden ervaren door (val)wind en (harde) akoestiek. Ook kunnen de toegangen plekken zijn waar bezoekers zich langere tijd ophouden ('gaan hangen'), wat bewoners als onprettig kunnen ervaren.
- De trappen die toegang bieden tot de binnentuin. De trappen bieden door het niveauverschil een uitzicht op de openbare ruimte. Dit maakt de plek ook aantrekkelijk voor groepen om te verblijven. Bewoners die zich door deze groepen moeten bewegen, kunnen dit als onprettig of intimiderend ervaren.
- Publieke toegankelijkheid van de binnentuin. Doorgaande routes vergroten de kans op onbekenden in de binnentuin. Dit vergroot de kans dat bewoners minder eigenaarschap over de binnentuin ervaren.

VRAAGSTUKKEN ONTMOETEN IN DE BINNENTUIN

In deze paragraaf staan een aantal vraagstukken beschreven die in relatie staan met ontmoeten in de binnentuin. Het zijn vraagstukken die we in het ontwerp-proces wat uitgebreider besproken hebben. De onderwerpen zijn:

De onderwerpen zijn:

- Voor welk (soort) gebruik richten we de binnentuin in?
- Hoe bieden we voldoende privacy voor bewoners op de lagere etages?
- Hoe houden we de toegangstrappen sociaal veilig?
- Hoe zorgen we ervoor dat alle bewoners het gevoel krijgen dat een binnentuin van/voor alle bewoners is?

Voor welk (soort) gebruik richten we de binnentuin in?

De binnentuin heeft de status semi-openbaar. Voor het gebruik van de binnentuin betekent dit dat zowel bewoners als niet-bewoners gebruik kunnen maken van de binnentuin. De binnentuin vergroot daarmee de leefomgeving van mensen die in de nabijheid van Merwede wonen. Tegelijk is de ruimte ook een binnentuin en kunnen bewoners, met name de bewoners op lagere etages, eigenaarschap over de ruimte ervaren. Dit laatste is wenselijk om gebruik van de binnentuin door en gevoelens van sociale veiligheid bij bewoners te stimuleren.

Als bewoners de ervaring hebben dat er te veel onbekenden in de binnentuin zijn, verkleint dit de kans op een ervaring van eigenaarschap. Daarmee ontstaat een afweging van twee tegenstrijdige waarden: openheid naar buitenstaanders versus afscherming voor bewoners. De keuze die hierin gemaakt moet worden is een waardenkeuze; welke waarde is belangrijker?

Met deze afweging is nog een andere afweging verbonden: welk type voorzieningen plaatsen we in de binnentuin? Binnentuinen kunnen voor een groot publiek aantrekkelijk gemaakt worden, door diverse voorzieningen te plaatsen. Denk bijvoorbeeld voorzieningen die mogelijk maken dat mensen (in groepen) sporten, spelen, eten & drinken, dansen of muziek maken. Dit is aantrekkelijk voor een divers publiek, wat de kans op een intensiever gebruik van de ruimte vergroot. Maar, dit aantrekkelijke aanbod trekt waarschijnlijk (ook) meer niet-bewoners aan. En het gebruik van de voorzieningen kan leiden tot overlast bij bewoners (zie ook het volgende vraagstuk over privacy). De afweging hierin is

wederom een waardenkeuze; welke ruimtelijke behoeften, of wiens ruimtelijke behoeften, vinden belangrijker?

Voor het ontwerpproces is het wenselijk om in bovenstaande afwegingen een duidelijke keuze te maken. Daarbij kan een prioritering in ruimtelijke behoeften, gekoppeld aan gebruikersgroepen worden gemaakt.

De volgende denkrichtingen kunnen toegepast worden om een ervaring van eigenaarschap bij bewoners over de binnentuin te vergroten:

- Geen openbare doorgaande route door de binnentuin. Dit vergroot het aantal onbekenden in de binnentuin. Dit kan de ervaring verstoren dat de ruimte van en voor bewoners is.
- Eenduidige opbouw van zones die verschillen in toegankelijkheid voor niet-bewoners en afscherming voor bewoners. Idealiter liggen de meer openbare zones nabij de toegangen tot de binnentuin en de meer afgeschermd zones in de periferie van de binnentuin.
- Eenduidige inrichting en markering van zones, zodat voor zowel bewoners als niet-bewoners uit de inrichting af te leiden is, wie zich verantwoordelijk voelt voor de binnentuin en welke (gedrags)regels er gelden. Niet-bewoners mogen daarbij de ervaring hebben dat ze 'in iemands achtertuin' staan.
- Afsluitbaarheid van de binnentuin. Mocht het nodig zijn, kan de binnentuin op bepaalde tijden, bijvoorbeeld in de avond, afgesloten worden voor buitenstaanders. Dit kan eventuele overlast verminderen en sociale veiligheid vergroten.
- Mogelijkheden tot het (gezamenlijk) personaliseren van de binnentuin door bewoners. Dit draagt bij aan gevoelens van eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor de binnentuin. Bijvoorbeeld door het gezamenlijk inrichten van delen van de binnentuin of een gemeenschappelijke ruimte of het inrichten van een terras wat aan de woning grenst.
- Toepassen van een privacy gradiënt, van binnentuin tot in de woning. Zie vraagstuk over privacy hieronder, voor een uitgebreidere toelichting.

Hoe bieden we voldoende privacy voor bewoners op de lagere etages?

Veel van de ingrepen om ontmoeten te stimuleren, vergroten de kans dat de binnentuin door meer mensen en/of voor langere tijd gebruikt wordt. Een mogelijk gevolg hiervan is dat mensen die op de lagere etages wonen, minder privacy ervaren, met name visuele en akoestische privacy.

Mensen in de binnentuin kunnen op sommige plekken vanaf korte afstand in een woning kijken. Door het verschil in hoogte is het ook mogelijk om op sommige plekken vanboven in een woning in te kijken. Bewoners kunnen dit als onprettig ervaren. Mensen vinden het prettig om intiemere handelingen (individueel, of met partner en of kinderen) in afscherming van anderen te kunnen uitvoeren. Dit geldt met name voor ruimten als slaapkamers, badkamers en in mindere mate de woonkamer. Daardoor kunnen bewoners mensen in de binnentuin als overlast ervaren.

Bewoners zullen waarschijnlijk proberen hun ervaring van privacy te herstellen. Dit kunnen ze bijvoorbeeld doen door de ramen af te plakken met folie of af te schermen met gordijnen. Dit blokkeert zichtlijnen. Een mogelijk gevolg hiervan is dat er minder daglicht in de woning komt, wat nadelig voor gezondheid kan zijn. Ook kan het er van buiten esthetisch minder aantrekkelijk uitzien. En hierdoor kan de sociale controle op de binnentuin verminderen. Een andere manier is dat mensen de ruimten waar ze minder privacy ervaren, mijden.

De mensen die zich in de binnentuin bevinden produceren ook geluid. Bijvoorbeeld door te spelen, te praten of te lachen. Bewoners kunnen dit geluid als storend ervaren. Als geluid zich ongehinderd (horizontaal en verticaal) verspreid, kunnen bewoners dit in hun woning horen. Het kan bijvoorbeeld hun ervaring van rust, hun concentratie tijdens studeren of werk of hun kwaliteit van slaap negatief beïnvloeden.

Om zich van het geluid af te schermen, kunnen bewoners ervoor kiezen bijvoorbeeld hun ramen minder openen. Dit is voor de ervaring van een prettig binnenklimaat belangrijk. Ook kan het leiden tot conflicten tussen bewoners en mensen in de binnentuin. Idealiter wordt de verstoring van visuele en akoestische privacy zo veel mogelijk voorkomen met het ontwerpkeuzes.

Denkrichtingen voor de binnentuin:

- Afstand vergroten tussen paden, ontmoetingsplekken en voorzieningen en de gevel van woningen. Zichtlijnen worden langer waardoor zicht vermindert. Ook neemt de intensiteit van geluid af bij een grotere afstand.
- Privacy-gradiënt: idealiter is de opbouw van de binnentuin en woning zo, dat een bewoner met zijn/haar positie in de ruimte kan kiezen of deze meer afscherming of openheid wil. Idealiter is de opbouw van openheid naar afscherming eenduidig gradueel; van binnentuin (meest open), naar terras voor de woning, naar woonkamer, naar gang, naar slaapkamer, naar badkamer (meest afgeschermd). Ruimten waar meer afscherming gewenst is, worden daarin niet 'verstoorde' doordat ze direct grenzen aan ruimte met veel openheid.
- Zorgvuldige inpassing van voorzieningen die activiteiten faciliteren waarbij hogere geluidsniveaus worden geproduceerd. Denk hierbij aan het ontwerp van soundscapes, in samenwerking met een akoestisch deskundige.
- Blokkeren zichtlijnen tussen binnentuin en woning. Door overlappend (halfhoge) planten of andere objecten te plaatsen tussen de woning en meer openbare delen van de binnentuin, kunnen zichtlijnen tussen binnentuin en woning worden geblokkeerd. Het is daarbij niet het doel om een massief blok tussen de woning en binnentuin te plaatsen, ook vanuit de woning blijven er idealiter zichtlijnen mogelijk, zei het beperkt.
- Verminderen contrast in verlichting tijdens donkerte. Door een hoog contrast in verlichting tussen woning en binnentuin is het voor bewoners vanuit de woning niet (goed) mogelijk te zien of en wie zich in de binnentuin bevindt. Hierdoor kan een spotlighteffect ontstaan, waarbij een bewoner de ervaring krijgt bekeken te worden vanuit het donker. Dit contrast kan verminderd worden door verlichting in de binnentuin te plaatsen, die bijvoorbeeld na een bepaald tijdstip gedimd of uitgaat. Hierdoor wordt de gelijkmatigheid van verlichting vergroot.

Hoe houden we de toegangstrappen sociaal veilig?

De trappen en de direct daaraan grenzende ruimten kunnen een aantrekkelijke plek zijn om te verblijven, zowel voor bewoners als niet-bewoners. Door de hoogteverschillen bieden de trap en de aangrenzende ruimten uitzicht over de aangrenzende openbare ruimte (bijvoorbeeld op het Dwaalspoor, pleinen of fietspaden). Hier vinden activiteiten plaats die aantrekkelijk kunnen zijn om naar te kijken. Dit type gebruik kan met het ontwerp van trappen gestimuleerd worden. De ervaring tijdens het gebruik van de trap, beïnvloedt of en hoe bewoners de trap gebruiken, en daarmee de route via de binnentuin. Dit laatste beïnvloedt de kans op ontmoetingen tussen bewoners in de binnentuin. De toegangen tussen de (hoge) gebouwen kunnen als oncomfortabel en sociaal onveilig worden ervaren.

Oncomfortabel omdat mensen de doorgang als winderig en/of de akoestiek als te luid ervaren. Sociaal onveilig omdat de inhammen tussen de gebouwen een plek bieden voor voorbijgangers (die door sommigen als onzure types worden ervaren) te verblijven. Ook kunnen groepen mensen op of bovenaan de trap verblijven, waar bewoners doorheen moeten bewegen. Hierdoor kunnen situaties ontstaan waarin bewoners de ervaring hebben dat ze gedwongen interacties moeten aangaan, of mensen te dichtbij moeten passeren, wat ze als onprettig of sociaal onveilig ervaren. Ook zijn de toegangen potentiële plekken waar rommel zich ophoopt, wat de aantrekkelijkheid van de ruimte verlaagt. Door hier in het ontwerp rekening mee te houden, kan de kans op een oncomfortabele of sociale onveilige ervaring worden verkleind.

Denkrichtingen:

- Een brede dimensionering op de trap en bij de ruimte bovenaan de trap. Zodat er voldoende ruimte voor voorbijgangers blijft als daar een groep mensen verblijft.
- Plaats (symbolische) barrières tussen doorgaande routes en verblijfsplekken die direct grenzen aan de doorgaande routes bij de toegangstrappen. Dit stimuleert mensen die daar verblijven, niet op de doorgaande route te gaan staan.
- Een trap met een laag stijgingspercentage. Hierdoor is beter zichtbaar vanaf de trap wat of wie zich in hoger gelegen ruimten bevindt.

Hoe zorgen we ervoor dat alle bewoners het gevoel krijgen dat een binnentuin van/voor alle bewoners is?

Merwede LAB wil de verbinding stimuleren tussen bewoners van verschillende (soorten) gebouwen rondom binnentuinen, zoals koop, sociale woningbouw en vrije sector huur. De inrichting van de binnentuin is daarin een middel om dit te bereiken. Tegelijk is het gezamenlijk gebruik van die binnentuin een uitingsvorm van deze verbinding. Door het hoogteverschil in de binnentuin voor blok 11 kan een effect ontstaan wat deze verbinding negatief beïnvloedt. Onder het grootste deel van de binnentuin is een parkeergarage gesitueerd. Hierdoor ontstaat een hoogteverschil tussen het lagere (noordwest) en hogere en grootste deel (zuidoost) van de binnentuin van 2 tot 3 meter. Het lagere deel grenst aan de gevels van sociale woningbouw, het hogere deel grenst aan de gevels van vrije sector huur/koopwoningen. (De woningen op het lagere deel van de binnentuin liggen vanaf de straat gezien een etage lager dan de woningen die grenzen aan het hogere deel.)

Hierdoor ontstaat aan de noordzijde direct grenzend aan de gevel op het smalste deel een strook van circa 5 meter breed, met daarna een muur van 2 tot 3 meter hoog (waarboven de rest van de binnentuin gesitueerd is). In deze strook zijn de terrassen van de woningen gesitueerd, deze zijn 2,4 meter breed. Aan de westzijde is de strook tussen de gevel en de muur van de parkeergarage breder, op het smalste deel circa 8 meter breed.

Voor bewoners kan de indruk ontstaan dat het hogere (en grootste) deel van de binnentuin (meer) hoort bij de gebouwen die grenzen aan het hogere deel (vrije sector huur en koop), dan bij de gebouwen die grenzen aan het lagere deel (sociale woningbouw).

Drie ruimtelijke factoren dragen bij aan deze factoren:

1. De terrassen (en sommige voordeuren) van de appartementen grenzen op het hogere deel direct aan de binnentuin. Daardoor zullen bewoners van die appartementen waarschijnlijk vaker gebruik maken van het hogere deel van de binnentuin, dan andere bewoners. Dit kan een positief effect hebben omdat dit de kans op een gevoel van eigenaarschap vergroot, waardoor mensen meer omkijken naar en zorgdragen voor de binnentuin. Een negatief effect kan ontstaan als mensen uit sociale woningbouw een

verminderd gevoel van eigenaarschap ervaren en daardoor de binnentuin minder gebruiken. Ze komen er waarschijnlijk minder vaak en 'hun' gebouwen grenzen er niet direct aan.

2. De verblijfsvoorzieningen direct grenzend aan sociale woningbouw zijn gesitueerd op het dak van de gebouwen (de reden hiervoor is dat er op het niveau van de binnentuin, direct grenzend aan de sociale woningbouw, onvoldoende ruimte was). In het lagere deel van de binnentuin is het niet (goed) mogelijk verblijfsvoorzieningen te plaatsen waarbij er voldoende afstand tussen de voorziening en de gevel is. Dit zou de privacy van bewoners negatief beïnvloeden.
3. Het hoogteverschil ontnemt (deels) het zicht vanaf het lagere deel van de binnentuin op het hogere deel van de binnentuin. Ook moet het hoogteverschil fysiek overbrugt worden om de tuin te kunnen betreden. Daarmee markeert het hoogteverschil een scheiding tussen de twee delen van de binnentuin, wat als een grens geïnterpreteerd kan worden.

De indruk dat het hogere deel van de binnentuin (meer) bij de vrije sector huur/koop gebouwen hoort is onwenselijk voor de verbinding tussen verschillende bewoners. Daarom is in het ontwerp voor de binnentuin zoveel mogelijk gezocht naar ontwerp oplossingen om de kans hierop te verkleinen.

Denkrichtingen:

- Hoogteverschil camoufleren; de muur van de parkeergarage wordt overal gecamoufleerd door deze te laten begroeien, waardoor de muur minder opvalt. Ook wordt het hoogteverschil optisch verkleint door de grond grenzend aan de muur in hoogte te laten oplopen.
- Hoogteverschil overbruggen; het hogere deel van de binnentuin wordt met het lagere deel verbonden door trappen met een lager stijgingspercentage. Het verloop van de trappen is op dezelfde manier gekromd zoals de voetpaden, zodat de trappen ogen alsof ze onderdeel van de paden zijn.
- Directe verbinding vanuit alle gebouwen tot hoogste deel; het hogere deel is verboden met een toegang tot de 2e etage van het sociale woningbouw gebouw via een brug.
- Gelijke ontwerpelementen, -vormen en -stijl; beide niveaus hebben dezelfde uitstraling door het gebruik van dezelfde ontwerpelementen, -vormen en -stijl.

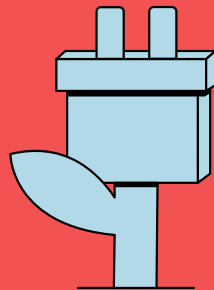
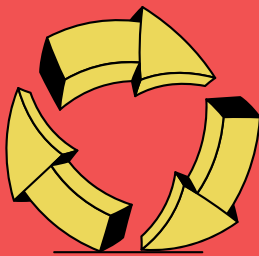
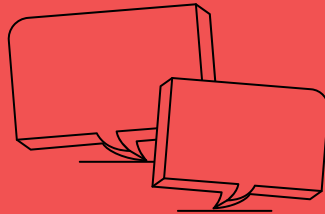
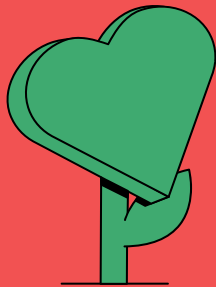
MERWEDE LAB

LOLA Landscape Architects

www.merwedelab.nl

MERWEDE LAB

www.merwedelab.nl